

Ἐπειδὴ ὅμως τὰ εὐρεθέντα νομίσματα ἀνάγουσιν ἡμᾶς εἰς τοὺς ἀπωτέρους χρόνους, δέχομαι, ὅτι ἡ οἰκία ἐκάη τῷ 146 ἐπὶ Μομμίου, παρὰ τὴν περὶ τοῦτου εὐμενῆ γνώμην τοῦ Colin, *Rome et la Grèce* 631 ἐξ.

Τὰ ἀνασκαφέντα μέρη τῆς οἰκίας καὶ τὰ κινητὰ λοιπὰ εὐρήματα τῆς ἀνασκαφῆς εὐρεθέντα κατὰ τε τὸν χρόνον, καθ' ὃν αὐτὸς διηύθυνον αὐτὴν καὶ ἔπειτα, ὅτε κατέλιπον αὐτὴν εἰς τὴν φροντίδα καὶ τὴν διεύθυνσιν τοῦ κ. Παπαδημητρίου, θὰ δημοσιεύσῃ οὗτος, ἀφ' οὗ πρῶτον συμπληρώσῃ τὴν ἀνασκαφὴν, τὰ δ' εὐρήματα καθαρῶσι καὶ συγκολληθῶσι. Τότε θὰ συναχθῶσι καὶ τὰ γενικώτερα πορίσματα.

A. ΚΕΡΑΜΟΠΟΥΛΛΟΣ

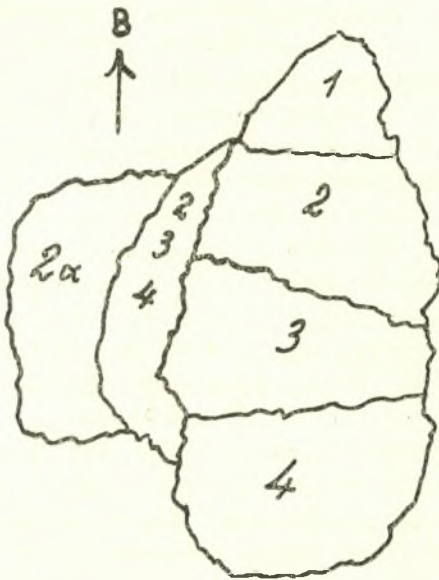
5. ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ ΠΑΡΑ ΤΗΝ ΦΛΩΡΙΝΑΝ ΤΗΣ ΑΝΘ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

Αἱ κατ' ἀπόφασιν τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἑταιρείας καὶ τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας γενόμεναι ἐν Φλωρίνῃ ἀνασκαφαί, καίπερ δοκιμαστικαὶ ἀλλ' ἐπὶ εὐρέος χώρου ἐνεργηθεῖσαι, δύνανται νὰ περιγραφῶσιν ἐπὶ τοῦ παρόντος, πρὸ τῆς πλύσεως καὶ τῆς ἐπεξεργασίας τῶν κινητῶν εὐρημάτων, ὡς ἑξῆς:

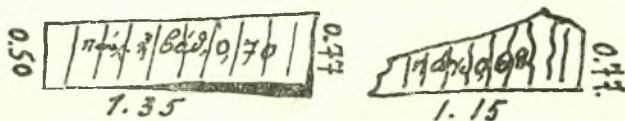
Ἡ πόλις Φλώρινα, ὡς γνωστόν, εἶνε ἐκτισμένη στενὴ καὶ μακρὰ ἐκατέρωθεν τοῦ διαρρέοντος αὐτὴν ἀπὸ Δ πρὸς Α ποταμοῦ καὶ καταλήγει ὡς καὶ ἡ φάραγξ τοῦ ποταμοῦ, εἰς τὴν πεδιάδα, ἐφ' ἧς ἀναπτύσσονται νεώδη τμήματα αὐτῆς. Τὸ ἔσχατον μέρος τῆς φάραγγος, τὸ ἀνατολικὸν δηλ. φράσσεται ἀπὸ νότου ὑπὸ δασώδους ὄροσειρᾶς, ἐξ ἧς ἑξέχει ἡ κορυφὴ Κοῦλα. Εἰς ὕψους 100 μ. περίπου ἀπὸ τῆς κοίτης τοῦ ποταμοῦ, εἰς τὴν βορείαν κλιτὺν τῆς Κούλας σχηματίζεται εἰς τὸν βράχον ὡς πρόσβασις τεχνητὸς λαίμῳ, μεθ' ὃν σχηματίζεται πρὸς βορρᾶν ἡπιωτέρα ἢ κλιτύς. Ἐπ' αὐτῆς ἔκειτο ἀρχαία πόλις γνωστοῦ ἴσως ὀνόματος μὴ κατερχομένη μέχρι τῶν ποδῶν τῆς λοφοσειρᾶς. Τὸ ὕψιστον σημεῖον αὐτῆς εἶνε τὸ ἀμέσως παρὰ τὸν λαίμῳ καὶ θὰ ἦτο ἡ ἀκρόπολις, ὑπ' αὐτὴν δὲ εὕρηται ἡ συνέχεια τῆς πόλεως εἰς κλιμακωτὰ πεδία καθ' ἕκαστον τετειχισμένα, ὡς δεικνύει τὸ στοιχειῶδες σχέδιον (εἰκ. 1), ἐν τῷ ὁποίῳ ὁ ἀριθ. 1 δεικνύει τὸ ταπεινότατον ἐπίπεδον τῆς πόλεως, τὸ 4 τὸ ὕψιστον ἦτοι τὴν ἀκρόπολιν, τὸ 2, 3, 4 ταινίαν βραχῶδη ἀνερχομένην πρὸς νότον, τὸ δὲ 2α ἐπίπεδον ἰσοῦπὲς πρὸς τὸ 2. Πάντα τὰ ἐπίπεδα, πλὴν τῆς βραχῶδους ταινίας, παρὰ τὴν φύσιν τοῦ λόφου, ἥτις ἀπαιτεῖ νὰ εἶνε οὗτος ἐπικλινής, εἶνε ἐσχηματισμένα τεχνητῶς ὡς ἐπίπεδα, διότι περιεβάλοντο ὑπὸ τειχῶν, ἅτινα ἡμipόδιζον τὸν κατάρρουν τῶν χωμάτων. Τὰ τεῖχη δὲν ὑπάρχουσι πλέον, καταστραφέντα πιθανῶς χάριν τῶν ἀναγκῶν τῆς ὑποκειμένης νῦν πόλεως, ἐν χρόνῳ, οὗ τὴν ἀνάμνησιν δὲν διετήρησαν οἱ κάτοικοι.

Ἄλλ' εἰς τὴν γραμμὴν αὐτῶν ἐκτίσθησαν ἀγροτικοὶ ξηρότοιχοι, οἵτινες ἐξακολουθοῦσι συγκρατοῦντες τὰ χώματα τῶν ἐπιπέδων τῆς πόλεως. Εὐρέθησαν ὅμως εἰς τὴν ἀκρόπολιν ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς γραμμῆς τοῦ τείχους πλησίον δύο τιτανόλιθοι μεγάλοι ἐκ τοῦ παλαιοῦ τείχους, ἔχοντες τὴν ὄψιν αὐλακωτὴν ἀδρῶς διὰ τοῦ ὀξέος τῆς σφύρας, ὥς γίνεται καὶ εἰς τὰ νεώτερα (4 αἰ. π. Χ. καὶ ἑξ.) τεῖχη τῆς νοτίου Ἑλλάδος. Ὁ εἰς λίθος εἶνε τραπεζοειδής (εἰκ. 2), ὥστε τὸ τεῖχος δὲν ἦτο κανονικὸν ἰσοδομικόν. Ὁ ἕτερος εἶνε ἑλλιπής (εἰκ. 2, δεξιὰ), ἀλλὰ ὑψηλότερος, ὥστε καὶ ἄλλως δὲν ἦτο κανονικὸς ὁ οἰκοδομικὸς τρόπος τοῦ τείχους.

Ἐντὸς τοῦ ἐμβαδοῦ, τοῦ περιβαλλομένου ὑπὸ τειχῶν, τὰ χώματα εἶνε μέλανα, πλήρη ὀστράκων, καθαρὰ λίθων, ὥς προερχόμενα ἐκ διαλύσεως ὠμῶν πλίνθων, καὶ καλύπτουσιν ἐρείπια οἰκιῶν. Ἐξω τῶν ἀκραίων τειχῶν τὰ χώματα εἶνε ὅλως διάφορα, καθαρὰ, φυσικὰ καὶ ἐστερημένα παντὸς σχεδὸν ἀρχαιο-

Εἰκ. 1. Σχηματικὸν σχέδιον τῆς ἀρχαίας πόλεως παρὰ τὴν Φλώριναν.

Εἰκ. 2. Οἱ δύο λίθοι τοῦ τείχους τῆς πόλεως.

λογικοῦ τεκμηρίου πλὴν ἐνὸς σημείου πρὸς βορρᾶν τῆς ἀκροπόλεως, ἔνθα εἶνε ἐσχηματισμένος κατάρρους χωμάτων ἀφ' ὑψηλοῦ ἐντεῦθεν, φαίνεται, κατεκύλιον πρὸς τὴν νεωτέραν πόλιν τοὺς λίθους τοῦ τείχους. Πρὸς τοῦτο τὸ σημεῖον κατὰκειται ὑψηλὰ καὶ ὁ ἐκτὸς τῆς γραμμῆς τοῦ τείχους ἑλλιπὴς λίθος αὐτοῦ, ἔτοιμος ἴσως πρὸς κατασκήνισιν, ἀλλ' ἐγκαταλειφθεῖς.

Ἀφορμὴν πρὸς τὴν ἀνασκαφὴν ἔδωκεν ἡ ὑπὸ ἰδιώτου ἀνθελληνικῶν φρονημάτων εἴρεσις ἐν ἀμπέλῳ ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 2 ἐπιπέδῳ ἀγγείου ἀκραίου μετ' ἐκτίπου παραστάσεως τῆς ἀλώσεως τῆς Τροίας καὶ ἐπιγραφῶν Ἑλληνικῶν. Ὁ νῦν ἀντιπρόεδρος τοῦ Γεωργικοῦ Ἐπιμελητηρίου κ. Π. Μαργαρίτης, παρα-

τυχών, ἐτόνισε πρὸς τὸν εὐρετὴν τὴν ἀποδεικτικὴν σημασίαν τοῦ ἀγγείου περὶ τῆς Ἑλληνικότητος τῆς Χώρας, οὗτος δ' ἐν ἀγανακτήσει ἔθραυσε τὸ ἀγγεῖον, ἔξ οὗ ὅμως ὁ κ. Μαργαρίτης ἔσωσε τεμάχιά τινα, ἅτινα εἶτα ἔδωκεν εἰς τὴν κ. Νατ. Π. Μελά καὶ τὸν κ. Φ. Δραγούμην, οὗτος δ' ἐκόμισεν αὐτὰ εἰς Ἀθήνας διὰ τὸ Ἑθνικὸν Μουσεῖον, εἰς ὃ καὶ ἀπόκεινται.

Ἐκ τοῦ ἀγγείου τούτου, χάρις εἰς τὸν κ. Μαργαρίτην, ἠδυνήθην ἔπειτα νὰ ἀποστείλω ἕτερα τέσσαρα τεμάχια, ἀνευρεθέντα ἐν τοῖς χώμασι τῆς ἀμπελίου, συγκολληθέντα ἤδη.

Δοκιμαστικαὶ σκαφαὶ ἐγένοντο εἰς πλεῖστα σημεῖα τῶν τμημάτων τῆς πόλεως. Πανταχοῦ πιστοῦται πυρκαϊὰ αὐτῆς καὶ βιαία οὕτω καταστροφή. Τὰ σκευὴ τῶν οἰκιῶν τὰ μὴ καταστρεφόμενα ὑπὸ τοῦ πυρὸς εὑρηνται ἐν αὐτῇ μᾶλλον ἢ ἥτιον βεβλαμμένα. Πίθοι εὐρίσκονται πολλοὶ, ὧν τὸ μέγιστον πλῆθος ἔχει ἐπάνω τὸ στόμιον πεπλατυσμένον, ὡς συμβαίνει καὶ ἐν τῇ νοτιωτέρᾳ Ἑλλάδι. Εὐρέθησαν καὶ κύλικες καὶ πινάκια βεβαμμένα μέλανα, μὲ κεντρικὸν ἔντυπον ἀστεροειδὲς κόσμημα, ὡς συμβαίνει καὶ ἐν νοτίῳ Ἑλλάδι ἀπὸ τοῦ α. ἡμίσεως τοῦ 5 αἰ. π. χ. μέχρι τῶν Ρωμαϊκῶν χρόνων. Εἰς τοὺς τελευταίους τούτους χρόνους ἀνήκει καὶ τὸ ἀγγεῖον τοῦ κ. Μαργαρίτου—Δραγούμη, μελαμβαφὲς ἐκ μέλανος ἢ τεφροῦ πηλοῦ ὃν ὠσαύτως. Εἰς αὐτοὺς ἐπίσης τοὺς χρόνους ἀνήκουσιν (διὰ νὰ σιωπήσω περὶ τῶν τεθραυσμένων ὅλως καὶ μὴ ἐπιτρεπόντων ἀκόμη πρὸ τῆς συγκολλήσεως διάγνωσιν) ἔξ ὁμοίου πηλοῦ ἀγγεῖα τυπικῶς ἐσχάτων ἑλληνιστικῶν χρόνων μεθ' ὑψηλοῦ λαιμοῦ, καταπεπιεσμένης κοιλίας καὶ σχεδὸν ὀριζοντίου ὤμου φέροντος κύκλῳ ἀνθοπλόκαμον διὰ χαράξεως καὶ πολυχρωμίας (λάγυνοι). Ἐπίσης σκύφοι μετ' ἐκτύπων κοσμημάτων, οἷους γινώσκωμεν ἀφθονωτάτους π. χ. ἐκ Δήλου.

Πολλὰ ἀγγεῖα εἶναι ἐκ πηλοῦ ἐρυθροῦ, ἐν οἷς καὶ οἱ πίθοι, ὧν πολλοὶ, ὑπερμεγέθεις ὄντες, πρέπει νὰ ἦσαν ἐγγώρια ἔργα. Ἀλλὰ τὰ ἀνωτέρω μνημονευθέντα εἶνε ἐκ μέλανος ἢ σκοτεινόχρου τὰ πλεῖστα. Εἶνε δὲ πιθανώτατον, ὅτι καὶ ταῦτα εἶνε ἐγγώρια, ἐπειδὴ ἐκ τοῦ αὐτοῦ πηλοῦ ὑπάρχει ἀφθονία ἀγνύθων, αἵτινες, κοινοτάτης χρήσεως καὶ ἀνάγκης καὶ ἀμελοῦς κατασκευῆς πῆλινα σκευὴ οὔσαι, δὲν εἶνε πιθανὸν ὅτι ἐκομίζοντο ἄλλοθεν.

Οὕτω οἱ πίθοι διὰ τὸ μέγεθος καὶ τὴν πολυχρησίαν, τὰ ἔξ ἐρυθροῦ πηλοῦ διὰ τὴν κοινότητα αὐτῶν καὶ τὰ ἐκ μέλανος δι' ὃν ἐρρήθη λόγον ἐμφανίζονται ὡς ἐγγώρια ἔργα καὶ μαρτυροῦσι πολιτισμὸν ὁμοιόμορφον ἀπὸ Ἀλεξανδρείας (Hadra) μέχρι τῶν σημερινῶν βορειοτάτων ὀρίων τῆς μεσογαίας Ἑλλάδος. Τὸ πόρισμα εἶνε σπουδαιότατον, ἔστω καὶ ἂν δὲν προχωρή εἰς λίαν παλαιούς χρόνους· διὰ πρῶτην φορὰν βεβαιοῦται ἀρχαιολογικῶς, τουτέστιν ἀναμφισβητήτως, τοιαύτη ὁμοιομορφία πολιτισμοῦ καθ' ὅλην τὴν μεσόγειον Ἑλλάδα.

Πότε ἐκτίσθη ἡ πόλις αὕτη δὲν εἶνε φανερόν. Ὀλίγα μελαμβαφῇ θραύ-

σματα σαφῶς ἑλληνικῆς τέχνης καὶ ἑξαιρέτου βερνικίου, μάλιστα λεπταὶ λαβαὶ κυλίκων ἢ σκύφων, δυσκόλως ἐγχωρίου κατασκευῆς, εἰ καὶ εἶναι καθημερινῆς χρήσεως ἐν ταῖς οἰκίαις, ἀνάγουσι τὸν βίον τῆς πόλεως καὶ τὴν ἑλληνικότητα τοῦ πολιτισμοῦ εἰς τὸν ὅσον τοῦλάχιστον αἰ. π. χ. Τὸν 4ον αἰ. δηλοῖ ἀργυροῦν νόμισμα τοῦ Λυρραχίου, ἐν ᾧ ἄλλα νομίσματα εἶνε **Μακεδόνων, Πέλλης, Θεσσαλονικέων** μεταγενέστερα.

Τὸ κατώτατον ὄριον τοῦ βίου τῆς πόλεως φαίνεται, ὅτι εἶνε οἱ Ρωμαῖκοὶ χρόνοι μετὰ τὴν δύσιν τῆς Ἑλληνικῆς καὶ τῆς Μακεδονικῆς ἐλευθερίας, ἐλπίζω δὲ νὰ ἀποδείξω, ὅτι ἡ πόλις ἐπυρπολήθη πιθανῶς κατὰ τὸν ἐμφύλιον πόλεμον μετὰξὺ Καίσαρος καὶ Πομπηίου.

Ἰδιαιτέρως δύνανται νὰ μνημονευθῶσιν αἱ ἑξῆς παρατηρήσεις: Αἱ οἰκίαι εἶνε ἐκτισμέναι διὰ λίθων κατὰ τὰ θεμέλια (εἰς ὑψ. μέχρι 0, 80) τὰ δὲ ὑψηλότερα μέρη διὰ πλίνθων ὤμων, αἵτινες διελύθησαν καὶ ἀπετέλεσαν καθαρὸν στρωμὰ χώματος πλὴν τῶν σκληρυνθεισῶν ἐκ τοῦ πυρὸς. Οἱ λίθοι εἶνε πλακώδεις συνήθως. Εἰς ἐν τμήμα τῆς πόλεως καὶ ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως εὐρέθησαν καὶ ὀλίγοι πελεκητοὶ λίθοι πωρώδεις ἐρυθροποὶ τῆς Μπανίτσης κυβικοί. Οἱ ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως ἔκειντο ἐπιπολῆς κατὰ τὸ κέντρον αὐτῆς εἰς δευτέραν καὶ τρίτην χοῖσιν ἐν γραμμῇ παραλλήλῃ πρὸς θεμέλιον ἐκ λογάδων λίθων ἐπίσης ἐπιπόλαιον. Ὑπὸ τὸ θεμέλιον τοῦτο ἦσαν κατοικοῦντες πίθοι παλαιότερας περιόδου καὶ μετ' αὐτῶν ἢ παρ' αὐτοὺς μικρότερα τινὰ ἀγγεῖα, ἐν οἷς πυξὶς μετ' ἐρυθροποῦ βερνικίου. Ἐγγύς, φανεροὶ οἱ πλείστοι, κέραμοι μεγάλοι (στρωτήρες καὶ καλυπτήρες) ἐν τεμαχίαις. Εἰς τὸ δυτικὸν μέρος τῆς Ἀκροπόλεως παρὰ τὴν ὑποτιθεμένην εἴσοδον αὐτῆς εὐρέθη κεχωσμένον κρηπίδωμα ἐκ λογάδων λίθων, οὗτινος ἀνεσκάφη ἔκτασις 8X3 μ. καὶ ἐκφύσεις βεβλαμμέναι πρὸς διάφορα σημεῖα. Ἰσως τὸ κρηπίδωμα, ἑκτενέστερον ὄν, κατελάμβανε καὶ τὰ σημεῖα ταῦτα, ἀλλὰ λιθολόγοι κατερράκωσαν αὐτό, ὥστε δὲν κατωρθώθη νὰ διακριθῇ ἂν ἦτο ναοῦ ἢ βωμοῦ κρηπίδωμα ἢ ἄλλο τι. Τὸ ἔδαφος τῆς Ἀκροπόλεως εἶνε ἐν μέρει φανερόδ βράχος (παρὰ τὸ κέντρον), ἐνιαχοῦ δὲ τεχνητῇ πρόσχωσις βαθυτάτη. Εἰς τινὰ σημεῖα ἐρευνηθέντα εὐρέθησαν ὅστροκά τινὰ ἀγγείων μετ' ἀρίστου μέλανος βερνικίου. Καὶ μία πόρπη χαλκῇ μετ' ἀνθεμίου ὥς κοσμήματος.

Εἰς τι σημεῖον ὑποκειμένου ἐπιπέδου τῆς πόλεως εὐρέθη κάλυμμα πίθου φέρον ἐγγράφατον τὸ γράμμα Π τεκμήριον Ἑλληνογλωσσίας τοῦ ἐγχωρίου πληθυσμοῦ, οὗ ἔργον θὰ ἦτο ὁ πίθος.

Εἰς ἓνα τοῖχον ἦτο ἐντετειχισμένος πίθος ἐνθυμίζων τὴν μικρασιατικὴν διάταξιν (Dittenberger, *Orientalis graeci inscript. selectae* 483, 148) «μηθεῖς δὲ πρὸς ἄλλοτρίῳ ἢ κοινῷ τοίχῳ μήτε ὄρυγμα ποιεῖτω, **μήτε πιθάνας ἰσάτω**» κ.λ., ὥστε τὸ πρᾶγμα συνέβαινε καὶ ἐκεῖ.

Ὑπὲρ τὴν Ἀκρόπολιν πρὸς Δ. περὶ τὴν κορυφὴν τῆς Κούλας ἐπιστώθη

βυζαντιανὸν τεῖχος ἀβεστόκτιστον, ἴσως γνωστὸν ἐκ τῆς βυζαντιακῆς παραδόσεως καὶ συνδεόμενον πρὸς τὸ ὄνομα τῆς σημερινῆς πόλεως. Σκέπτομαι δηλ. μὴπως ὁ Ρολλιγεράς τοῦ Ἰουστινιανοῦ «ὑπὸ πόλιν Γέρμαν» (Προκ. *κτισμ.* IV 4=V 445) κρύπτεται τὸ σλαβικὸν ὄνομα τῆς Φλωρίνης Λέριν. Ἐπὶ τῆς πεδιάδος παρὰ τὸν νεόδμητον σιδηροδρομικὸν σταθμὸν εὐρίσκονται συνήθως μεγάλοι πίθοι τῶν ἀγροτικῶν ἐπαυλίων τῆς παλαιᾶς πόλεως ἢ καὶ τῶν μετὰ τὴν καταστροφὴν συνοικισθέντων ἴσως αὐτόθι πού.

A. Δ. ΚΕΡΑΜΟΠΟΥΛΛΟΣ

6. ΕΡΑΤΥΡΑ (ΣΕΛΙΤΣΑ)

Πρὸς ΝΑ τῆς κωμοπόλεως Σελίτσης, ἥτις μετωνομάσθη ἐσχάτως εἰς Ἐράτυραν καὶ πρὸς Δ. τῆς Σιατίστης, 4 δὲ περίπου χιλιόμε. πρὸς Α τοῦ Ἀλιάκμονος κεῖται ὁ μεμονωμένος λοφίσκος Μαγοῦλα περιστεφόμενος ὑπὸ τείχους ἄνευ κολλητικῆς ὕλης, σωζομένου μόνον εἰς τὰ θεμέλια τῆδε κακεῖσε. Ὑπὸ τὸν λόφον ἔσκαψα ἐν τῷ χώρῳ ἀτειχίστου κόμης καταστραφείσης ὑπὸ πυρκαϊᾶς κατὰ τὸν α' αἰῶνα π. Χ. ἐπὶ Ρωμαιοκρατίας ἔνεκεν πολεμικῆς περιπετείας πιθανώτατα. Αἱ οἰκίαι ἦσαν λίθιναι τὰ θεμέλια, πλίνθιναι δὲ τὰ ὑψηλότερα. Αἱ ἀποθῆκαι ἦσαν πλήρεις, ὅτε ἔγινεν ἡ πυρκαϊά, διὸ καὶ εὐρέθησαν κεκαυμένοι οἱ συγκεκομισμένοι καρποὶ σίτος, φακῆ, ἔρεβυνθοί, ὄροβοι καὶ σταφυλαί. Τὰ ἀγγεῖα εἶνε οἰκιακῆς βεβαίως καθημερινῆς χρήσεως. Τινὰ εἶνε μέλανα ἢ βαθύς τεφροῦ χρώματος μετ' ἐκτύπων κοσμημάτων. Δηνάριον τοῦ Λευκίου Οὐαλερίου Φλάκκου ὁρίζει τὴν καταστροφὴν εἰς τὸν πρῶτον αἰ. π. Χ. καὶ θὰ ἀποδείξω προσεχῶς, ὅτι εὐρισκόμεθα ἐνταῦθα εἰς τὸν τόπον τῶν συγκρούσεων τῶν ἀντιστρατήγων τοῦ Πομπηίου καὶ τοῦ Καίσαρος (48 π. Χ.).

Θαυμάζω δὲ τὴν τύχην, ἥτις ὄχι μόνον διὰ πολλοστὴν φορὰν μὲ φέρει ὥς ἀρχαιολόγον εἰς πυρποληθέντα ἐρείπια καὶ ἄλλα λείψανα (Κάδμειον, οἰκία Θηβῶν, Πολυάνδριον Θεσπιῶν, Φλώρινα, Ἐράτυρα), ἀλλὰ καὶ ὅτι τὰ δύο τελευταῖα σημεῖα τῆς Φλωρίνης καὶ τῆς Ἐρατύρας, εἰς ἃ τυχαίως ἦλθην κατὰ τὸ αὐτὸ θέρος, χύνουσιν ἅπλετον φῶς ἐπὶ σκοτεινῶν καὶ ἀκαθορίστου μέχρι τοῦδε τόπου γεγονότων τῆς ῥωμαϊκῆς ἱστορίας. Περὶ τούτων προσεχῶς ἀλλοχού θὰ γράψω ἐν ἐκτάσει.

Ἡ πεδιάς, ἐν ἣ κεῖται ἡ Μαγοῦλα, προστατεύεται ὑπὸ 5 ἄλλων φρουρίων ἀξιολογωτάτων, καταγομένων δὲ ἐκ παλαιῶν χρόνων, καθ' οὓς ἡ Μακεδονία ἦτο ἀκόμη διηρημένη εἰς κρατεῖδια. Εἶνε πιθανώτατον, ὅτι τὸ μέρος τοῦτο ἀνῆκε τῇ Ἐλιμεῖα, τὰ δὲ φρούρια ἐπροστάτευον τὰς διαβάσεις πρὸς τὴν Ὀρεστίδα καὶ τὴν Ἐορδαίαν.

A. Δ. ΚΕΡΑΜΟΠΟΥΛΛΟΣ